

УДК 793.33:796.093(477)»1990/2025»

DOI <https://doi.org/10.12958/1817-3764-2026-3-204-209>

Федорчук Валентина Володимирівна,

заслужений тренер України зі спортивного танцю,
професор кафедри хореографії
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна.
v.fedorchuk@kubg.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0007-1669-7534>

Лемішко Олена Анатоліївна,

майстер спорту України міжнародного класу,
старший викладач кафедри хореографії
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна.
o.lemishko@kubg.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0001-1706-0902>

Синєок Віра Андріївна,

заслужена артистка України,
завідувач кафедри хореографії
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна.
v.synieok@kubg.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-0623-1718>

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СПОРТИВНОГО БАЛЬНОГО ТАНЦЮ В УКРАЇНІ: ІСТОРИКО-МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ АНАЛІЗ НА ПРИКЛАДІ ЗМАГАНЬ «ПАРАД НАДІЙ» (1990–2025)

Постановка проблеми. Спортивний бальний танець посідає особливе місце в сучасному українському хореографічному просторі, поєднуючи риси мистецької, спортивної та виховної діяльності. Становлення цього напрямку в Україні відбувалося в надзвичайно складних історичних умовах – від розпаду Радянського Союзу і формування самостійної державної інфраструктури спорту й культури до випробувань Революції гідності, повномасштабної збройної агресії російської федерації та пов'язаних із нею соціокультурних трансформацій. У цьому контексті особливої наукової ваги набуває дослідження конкретних інституційних форм, у межах яких відбувалося зростання й консолідація вітчизняного спортивного бального танцю, передусім

багаторічних змагань всеукраїнського та міжнародного рівня, які виконували функцію не лише спортивного змагання, а й центру формування тренерських шкіл, виховання підрастаючого покоління спортсменів-танцівників і представлення України на міжнародній арені.

Змагання «Парад надій», які проводяться в Україні з 1990 р., є одним із найбільш показових і водночас маловивчених прикладів такої інституційної форми: за 35 років свого існування вони пройшли шлях від локального клубного заходу на 40 пар до змагань міжнародної категорії, що приймали чемпіонати світу та Європи. Історико-мистецтвознавчий аналіз становлення й розвитку цих змагань дає змогу простежити на конкретному емпіричному матеріалі загальні закономірності

інституалізації спортивного бального танцю в незалежній Україні, а також показати механізми його стійкості в умовах кризових суспільно-політичних подій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання становлення й розвитку бальної хореографії в Україні є предметом наукового інтересу мистецтвознавців, культурологів і педагогів. Ґрунтовний мистецтвознавчий аналіз генези, соціокультурного контексту й тенденцій розвитку бальної хореографії ХХ – початку ХХІ ст. здійснено Т. Павлюк у докторській дисертації «Бальна хореографія ХХ – початку ХХІ ст.: генезис, соціокультурний контекст, тенденції розвитку», а також низці статей, зокрема «Розвиток бальної хореографії в Україні, у другій половині ХХ – початку ХХІ століття», де простежено регіональні школи бального танцю (Київ, Харків, Львів, Донецьк, Полтава, Запоріжжя, Севастополь) і спадковість виконавських і тренерських традицій (Павлюк, 2021; Павлюк, 2023). У новішій праці дослідниці «Розвиток конкурсного бального танцю в Україні 90-х ХХ століття – початок 20-х років ХХІ століття» проаналізовано формування розгалуженої мережі спортивних танцювальних організацій пострадянського періоду та вплив несприятливих соціальних обставин – збройних конфліктів, економічних криз, пандемій – на технічний рівень виконавців і збереження тренерського досвіду (Павлюк, 2026). Д. Базела досліджує діяльність клубів спортивного бального танцю в Україні, їхній сучасний стан і перспективи розвитку, а також вплив міжнародних танцювальних організацій на становлення вітчизняного спортивно-танцювального руху (Базела, 2019). М. Богданова розглядає конкурсний бальний танець у контексті хореографічного мистецтва ХХ – початку ХХІ ст. (Богданова, 2013). Питання історії становлення сценічної бальної хореографії висвітлено в дослідженнях О. Вакуленко, О. Касьянкової, А. Підлипської.

Водночас, попри ґрунтовні висвітлення загальних тенденцій розвитку бальної хореографії та мережі танцювальних організацій в Україні, малодослідженою залишається історія конкретних змагальних інституцій

всеукраїнського й міжнародного рівнів як осередків формування спортивно-танцювальної культури, зокрема історія змагань «Парад надій» – одних із найтриваліших і найбільш системно організованих змагань із бального танцю в незалежній Україні. Це зумовлює актуальність вибраної теми та визначає необхідність її наукового осмислення.

Метою статті є історико-мистецтвознавчий аналіз становлення та розвитку спортивного бального танцю в Україні на прикладі змагань «Парад надій» (1990 – 2025 рр.), визначення основних періодів їхньої еволюції та ролі в інституалізації вітчизняного спортивно-танцювального руху.

Для поставленої мети використано комплекс взаємопов'язаних методів дослідження: проблемно-хронологічний – для виокремлення основних періодів розвитку змагань «Парад надій» у контексті загальної історії становлення спортивного бального танцю в Україні; історико-порівняльний – для зіставлення масштабу, статусу та організаційного рівня змагань на різних етапах їх існування; метод аналізу документальних і наративних джерел – для опрацювання організаційних матеріалів і свідчень засновниці й багаторічної керівниці змагань В. Федорчук; системний – для розгляду змагань як цілісного інституційного механізму формування спортивно-танцювальної культури, пов'язаного з тренерськими школами, міжнародними федераціями та державною політикою у сфері спорту й культури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Витоки становлення спортивного бального танцю як самостійного напрямку в незалежній Україні пов'язані зі створенням у 1989 р. Асоціації спортивного танцю України (АСТУ), метою якої стали розвиток і популяризація на той час ще «бального» (згодом – «спортивного») танцю. Саме у цей період виникла ідея організації системних змагань, покликаних консолідувати танцювальні пари з різних регіонів країни. Реалізація цієї ідеї у 1990 р. здійснила Валентина Федорчук – заслужений тренер України, суддя вищої світової категорії, багаторазова чемпіонка України з бальних танців, яка організувала перші змагання «Парад

надій». Символічна назва заходу відображала педагогічну ідею змагань: кожен учасник, виходячи на паркет, має надію здобути перемогу незалежно від власного рівня підготовки чи статусу змагань.

Перший «Парад надій» відбувся у приміщенні клубу «Бінго» і зібрав 40 танцювальних пар за участю п'яти суддів – показники, типові для початкового, клубного, етапу розвитку вітчизняного спортивного танцю, коли правила й критерії суддівства ще перебували на стадії формування. Попри обмежені масштаби, атмосфера заходу виявилася настільки успішною, що було ухвалено рішення проводити змагання щорічно, заклавши основу для їх подальшої інституалізації. У 1991 р. бальний танець в Україні офіційно набув статусу спортивного танцю, отримавши визнання Міністерства молоді та спорту України, що стало важливим кроком легітимізації напряду на державному рівні.

Період 1991–1997 рр. став етапом поступового кількісного та якісного зростання змагань. Попри складне економічне становище спорту в перші роки незалежності (відсутність системного фінансування, необхідність самостійного пошуку спонсорів), організатори й тренери забезпечували щорічне проведення заходу в приміщенні клубу «Бінго», поступово збільшуючи кількість учасників, суддів і глядачів. У 1994 р. змагання перемістилися на майданчик Київського політехнічного університету: кількість пар зросла до 200, суддів – до 18, а географія учасників розширилася за рахунок представників Львова, Кременчука, Харкова, а також Білорусі та Молдови. У 1995 р. відбулася знакова подія – показові виступи чемпіонів Німеччини в латиноамериканській програмі, що ознаменувало перші кроки України до інтеграції у світовий простір спортивного танцю.

Якісно новий етап розпочався в 1997 р., коли Україна отримала від Міжнародної федерації спортивного танцю (IDSF) номінацію на проведення змагань категорії International – найвищого рейтингового рівня, що передбачав суворі організаційні вимоги: паркет не менше 350 м², запрошення щонайменше 11 суддів

з 11 країн, належні умови розміщення учасників і суддівської колегії. Успішне виконання цих вимог засвідчило організаційну зрілість «Параду надій» і забезпечило змаганням статус міжнародних. Наступні роки підтвердили цю тенденцію: у 2000 р. змагання прийняли чемпіонат світу серед юніорів у програмі 10 танців (700 пар, 30 суддів) та чемпіонат України серед команд «формейшн», у якому суперництво команд «Спорт-Данс» (Київ, керівник В. Федорчук) і «Грація» (Полтава, керівник П. Горголь) визначало рівень національної формейшн-школи протягом наступного п'ятиріччя. Успішне виконання парами повної програми з десяти танців, кожен з яких має власний музичний жанр, темп і характер, засвідчувало не лише хореографічну, а й музичну підготовленість українських спортсменів-танцівників. Як зазначає А. Ворона, «у хореографічному мистецтві музика виступає не просто акустичним тлом, а ключовим елементом творчого процесу, що визначає темпоритм рухової діяльності та формує художній образ виконавця» (Ворона, 2025, с. 257).

Знаковою подією 2007 р. стала участь вихованців В. Федорчук – Іллі Сидоренко та Юлії Окропирідзе – у першому міжнародному телевізійному конкурсі «Танцювальне Євробачення» (Лондон), де український дует здобув друге місце, поступившись парі з Фінляндії лише на один бал. Ця подія засвідчила, що вітчизняна школа спортивного танцю на той момент вийшла на конкурентний рівень із провідними європейськими школами.

Період 2009–2019 рр. став часом найбільшого інституційного розвитку змагань. Перенесення «Параду надій» на майданчик Київського палацу спорту (2009) і Виставкового центру «КиївЕкспоплаза» (2013) відповідало зростаючому масштабу заходу: кількість учасників сягнула 1000–1800 пар, а суддівська колегія – 80 представників із понад десяти країн світу. У 2010 р. змагання прийняли чемпіонат Європи серед професіоналів у латиноамериканській програмі за участю 24 країн, у якому титул чемпіонів здобув київський дует Дмитро Влох та Ольга Уримова. У ці роки формується стала інфраструктура міжнародних змагань

в Україні: чіткі технічні вимоги до майданчика (не менше 400 м²), залучення суддів мінімум із 15 країн, поява постійних партнерів і спонсорів заходу.

Важливим соціально-психологічним випробуванням для змагань став 2014 р.: підготовлені й повністю профінансовані змагання довелося терміново скасувати 22 лютого через ескалацію протистоянь у центрі Києва, що потребувало екстреної евакуації запрошеної міжнародної суддівської колегії. Попри це, змагання були успішно проведені в жовтні того ж року з рекордною кількістю учасників (1 500 пар), що засвідчило високий рівень організаційної стійкості заходу. У 2015 р. в програму змагань було вперше в Україні впроваджено формат «ProAm» (Professional – Amateur) – змагання пар «професійний тренер – аматор», що розширило соціальну базу спортивного танцю за рахунок дорослих аматорів.

Період 2016–2021 рр. дослідники визначають як час стабільного функціонування та подальшого зростання: у 2018 р., до 29-річчя заходу, кількість учасників сягнула 1 600 пар, а в 2019–2021 рр. – 1 800 пар за участю до 80 запрошених суддів щороку.

Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України у 2022 р. стала найсерйознішим випробуванням в історії змагань, зумовивши їх тимчасове припинення. У 2023 р. представники української танцювальної спільноти ухвалили рішення відновити проведення заходу в умовах воєнного стану, вибравши як майданчик Національний університет фізичного виховання і спорту України, – єдиний, що відповідав вимогам безпеки (наявність укриття, автономного генератора). Формат змагань було кардинально змінено: одноденна програма з обмеженою кількістю категорій, відмова від запрошення іноземних суддів, орієнтація виключно на українську аудиторію. У 2024 р. організатори започаткували практику безкоштовних тренувальних зборів для спортсменів, які втратили можливість повноцінно тренуватися, а частина іноземних тренерів відновила підтримку української танцювальної спільноти через благодійні майстер-класи.

Ювілейний, 35-й, «Парад надій» відбувся 03–04 квітня 2025 р. в умовах масових ракетних обстрілів Києва, що вплинуло на логістику заходу, проте не завадило його проведення: змагання зібрали 1 500 пар за один змагальний день і запрошену міжнародну суддівську колегію найвищого рівня (Фінляндія, США, Англія, Польща, Молдова). Ця подія символічно засвідчила стійкість інституції, що формувалася впродовж 35 років, і її здатність зберігати організаційний та мистецький рівень навіть в умовах повномасштабної війни. Подібна стійкість узгоджується із загальнішою закономірністю, яку у своєму дослідженні виховного потенціалу хореографічної освіти простежує К. Калієвський: «Попри багатовікові випробування, яких зазнав український народ: колоніальний гніт, репресії, примусові переміщення, йому вдалося зберегти і передати наступним поколінням стійкість духу та прагнення до незалежності, а мистецька, зокрема хореографічна, діяльність виступає одним із дієвих засобів трансляції цієї спадщини» (Калієвський, 2023, с. 81).

Узагальнюючи викладений матеріал, можна виокремити чотири основні періоди в історії змагань «Парад надій», що відображають ширші закономірності інституалізації спортивного бального танцю в незалежній Україні: 1) період становлення (1990–1996) – формування клубного формату змагань, перші кроки легітимізації бального танцю як спортивної дисципліни; 2) період виходу на міжнародний рівень (1997–2008) – набуття статусу International, перші перемоги на світовій арені; 3) період інституційного розвитку (2009–2021) – проведення чемпіонатів Європи та світу, розширення форматів (формейшн, ProAm), стає зростання кількісних показників; 4) період випробувань і адаптації (2022–2025) – збереження заходу в умовах повномасштабної війни через зміну формату, локації та цільової аудиторії. Ця періодизація узгоджується із загальними тенденціями розвитку конкурсного бального танцю в Україні, визначеними Т. Павлюк (Павлюк, 2026), і водночас конкретизує їх на прикладі однієї безперервно функціонуючої інституції.

Висновки. Отже, історико-мистецтвознавчий аналіз становлення і розвитку змагань «Парад надій» засвідчує, що впродовж 35 років свого існування вони пройшли шлях від локального клубного заходу до інституції міжнародного рівня, здатної приймати чемпіонати світу та Європи. Ключовими чинниками цього розвитку стали послідовна організаційна робота засновників і тренерів, інтеграція у структуру міжнародних танцювально-спортивних федерацій, розширення формату змагань (класичні категорії, формейшн, ProAm) та здатність інституції адаптуватися до кризових суспільно-політичних умов, зберігаючи функціонування навіть у період повномасштабної збройної агресії. Виокремлено чотири періоди розвитку змагань: становлення, вихід на міжнародний рівень, інституційний розквіт, випробування і адаптація, які відображають загальні закономірності інституціоналізації спортивного бального танцю в незалежній Україні.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що вперше здійснено цілісний

історико-мистецтвознавчий аналіз становлення та розвитку конкретної багаторічної інституції спортивного бального танцю в Україні – змагань «Парад надій» – на основі документальних матеріалів і свідчень їх засновників; запропоновано авторську періодизацію їх розвитку, що конкретизує загальні тенденції інституціоналізації вітчизняного спортивно-танцювального руху на емпіричному матеріалі одного безперервно функціонуючого заходу; уперше в науковий обіг уведено систематизовані відомості про кількісну динаміку, географію та статус змагань упродовж 1990–2025 рр.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у викладанні дисциплін історико-мистецтвознавчого циклу для здобувачів хореографічної освіти, у роботі організаторів і суддів змагань зі спортивного бального танцю, а також як основи для подальших досліджень історії окремих танцювально-спортивних інституцій в Україні.

Література

1. Павлюк Т. Бальна хореографія XX – початку XXI ст.: генезис, соціокультурний контекст, тенденції розвитку : дис. ... д-ра мистецтвознавства: 26.00.01. Київ, 2021. 560 с.
2. Павлюк Т. Розвиток бальної хореографії в Україні у другій половині XX – початку XXI століття. *Науковий огляд*. 2023. Вип. 7(92). С. 92–124. DOI: [https://doi.org/10.26886/2311-4517.7\(92\)2023.6](https://doi.org/10.26886/2311-4517.7(92)2023.6)
3. Павлюк Т. Розвиток конкурсного бального танцю в Україні 90-х років XX століття – початку 20-х років XXI століття. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2026. Вип. 1. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2026.356279>
4. Базела Д. Діяльність клубів спортивного бального танцю в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. *Культура і сучасність*. 2019. Вип. 2. С. 80–85. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-0285.2.2019.190604>
5. Богданова М. Конкурсний бальний танець у контексті хореографічного мистецтва XX – початку XXI ст. : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Київ, 2013.
6. Ворона А. Наукові засади фахової діяльності концертмейстера у хореографічному класі університету. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 85. Т. 1. С. 256–262. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-1-39>
7. Калієвський К. Національно-патріотичне виховання хореографів у закладах вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 60. Т. 2. С. 78–83. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-2-11>

References

1. Pavliuk, T. (2021). Balna khoreohrafiia XX – pochatku XXI st.: henezys, sotsiokulturnyi kontekst, tendentsii rozvytku [Ballroom Dance of the 20th and Early 21st Centuries: Genesis, Sociocultural Context, and Development Trends]. *Doctor's thesis*. Kyiv: IMFE imeni M. T. Rylskoho [in Ukrainian].
2. Pavliuk, T. (2023). Rozvytok balnoi khoreohrafi v Ukraini u druhi polovyni XX – pochatku XXI stolittia [The Development of Choreography in Ukraine in the Second Half of the 20th and Early 21st Centuries]. *Naukovyi ohliad – Scientific review*, 7(92), 92–124. DOI: [https://doi.org/10.26886/2311-4517.7\(92\)2023.6](https://doi.org/10.26886/2311-4517.7(92)2023.6) [in Ukrainian].
3. Pavliuk, T. (2026). Rozvytok konkursnoho balnoho tantsiu v Ukraini 90-kh rokiv XX stolittia – pochatku 20-kh rokiv XXI stolittia [The Development of Competitive Ballroom Dancing in Ukraine from the 1990s to the Early 2020s]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv – Bulletin of the National Academy of Culture and Arts Management*, (1). DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2026.356279> [in Ukrainian].

4. Bazela, D. (2019). Diialnist klubiv sportyvnoho balnoho tantsiu v Ukraini: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku [Activities of Dancesport Clubs in Ukraine: Their Current State and Development Prospects]. *Kultura i suchasnist – Culture and Modernity*, (2), 80–85. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-0285.2.2019.190604> [in Ukrainian].

5. Bohdanova, M. (2013). Konkursnyi balnyi tanets v konteksti khoreografichnoho mystetstva XX – pochatku XXI st. [Competitive Ballroom Dance in the Context of the Choreographic Art of the 20th and Early 21st Centuries]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

6. Vorona, A. (2025). Naukovi zasady fakhovoi diialnosti kontsertmeistera u khoreografichnomu klasi universytetu [Scientific Basis of the Concertmaster's Professional Activity in a University Choreographic Class]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: Mizhvuzivskyi zbirnyk prats molodykh vchenykh Drohobyskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu im. I. Franka – Current Issues in the Humanities: Inter-university Collection of Papers by Young Scholars of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 1(85), 256–262. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/85-1-39> [in Ukrainian].

7. Kaliievskyi, K. (2023). Natsionalno-patriotychne vykhovannia khoreografiv v zakladakh vyshchoi osvity [National Patriotic Education of Choreographers at Higher Education Institutions]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk: Mizhvuzivskyi zbirnyk prats molodykh vchenykh Drohobyskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu im. I. Franka – Current Issues in the Humanities: Inter-university Collection of Papers by Young Scholars of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 2(60), 78–83. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-2-11> [in Ukrainian].

Федорчук В. В., Лемішко О. А., Синєок В. А. Становлення та розвиток спортивного бального танцю в Україні: історико-мистецтвознавчий аналіз на прикладі змагань «Парад надій» (1990–2025)

У статті здійснено історико-мистецтвознавчий аналіз становлення та розвитку спортивного бального танцю в Україні на прикладі змагань «Парад надій», які проводяться з 1990 р. Розкрито передумови виникнення заходу, пов'язані зі створенням Асоціації спортивного танцю України (1989) та легітимізацією бального танцю як спортивної дисципліни (1991). На основі аналізу документальних матеріалів і свідчень засновниці змагань В. Федорчук виокремлено чотири періоди їх розвитку: становлення (1990–1996), вихід на міжнародний рівень (1997–2008), інституційний розквіт (2009–2021) та випробування й адаптація в умовах повномасштабної збройної агресії росії проти України (2022–2025). Показано, що змагання пройшли шлях від локального клубного заходу на 40 пар до змагань міжнародної категорії International, які приймали чемпіонати світу та Європи серед юніорів і професіоналів. Визначено ключові чинники розвитку інституції: інтеграцію у структуру міжнародних танцювально-спортивних федерацій, розширення формату змагань (класичні категорії, формейшн, ProAm), а також організаційну стійкість у кризових суспільно-політичних умовах. Наукова новизна дослідження полягає в уперше здійсненому цілісному аналізі історії конкретної багаторічної інституції спортивного бального танцю в Україні та запропонованій авторській періодизації її розвитку.

Ключові слова: спортивний бальний танець, хореографічне мистецтво, «Парад надій», інституціоналізація, історія танцю в Україні.

Fedorchuk V. V., Lemishko O. A., Synieok V. A. Formation and development of sport ballroom dance in Ukraine: historical and art-critical analysis based on the “Parade of Hopes” competition (1990–2025)

The article presents a historical and art-critical analysis of the formation and development of sport ballroom dance in Ukraine, using the “Parade of Hopes” competition, held since 1990, as a case study. The preconditions for the emergence of the event are revealed, linked to the founding of the Ukrainian Dance Sport Association (1989) and the official recognition of ballroom dance as a sport discipline (1991). Based on documentary materials and testimony of the competition's founder V. Fedorchuk, four periods of its development are identified: formation (1990–1996), international expansion (1997–2008), institutional flourishing (2009–2021), and trial and adaptation under the conditions of Russia's full-scale armed aggression against Ukraine (2022–2025). It is shown that the competition evolved from a local club event with 40 couples to an International-category competition hosting World and European Championships among juniors and professionals. Key factors of institutional development are identified, including integration into international dance sport federation structures, expansion of competition formats (classic categories, formation, ProAm), and organisational resilience under crisis socio-political conditions. The scientific novelty of the study lies in the first comprehensive analysis of the history of a specific long-standing sport ballroom dance institution in Ukraine and the proposed periodization of its development.

Key words: sport ballroom dance, choreographic art, “Parade of Hopes”, institutionalization, history of dance in Ukraine.

